

Tarptautinė
Migracijos
Organizacija

Europos
Migracijos
Tinklas

Trečiųjų šalių studentų pritraukimas ir išlaikymas Lietuvoje

2018/3

EMT STUDIJA

IOM • OIM

with funding by
the European Union

European Migration Network

Šis tyrimas atliktas pagal Europos migracijos tinklo (EMT) 2017 – 2018 m. metinę programą.

EMT – tai ES valstybių narių, Norvegijos ir Europos Komisijos tinklas, skirtas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia ir palyginama informacija migracijos bei prieglobsčio srityje. Lietuvoje EMT veiklą LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras.

Daugiau informacijos apie EMT: www.emn.lt.

Kontaktai:

Europos migracijos tinklo nacionalinis informacijos centras Lietuvoje

A. Jakšto g. 12, 4 aukštas

LT-01105, Vilnius

Tel.: +370 5 2624897

El. paštas: emnlithuania@iom.int

© Tarptautinė migracijos organizacija (TMO), Europos migracijos tinklas (EMT), 2018

Studijoje pateikta informacija nebūtinai atspindi oficialią Lietuvos Respublikos, Europos Komisijos ar TMO ir jos šalių narių poziciją. Visos teisės saugomos. Kopijuoti visą ar dalimis, taip pat naudoti komerciniais tikslais be TMO Vilniaus biuro raštiško leidimo draudžiama.

**Trečiųjų šalių studentų
pritraukimas ir išlaikymas
Lietuvoje**

2018/3

EMT STUDIJA

Turinys

SANTRAUKA.....	5
1. LIETUVOS NACIONALINĖ TEISĖS IR POLITIKOS SISTEMA.....	7
2. PRIEMONĖS IR PASKATOS TREČIŲJŲ ŠALIŲ STUDENTAMS PRITRAUKTI.....	13
2.1. Trečiųjų šalių studentų priėmimo sąlygos.....	14
2.2. Paskatos trečiųjų šalių studentams pritraukti.....	18
2.3. Trečiųjų šalių studentų priėmimas: pasiruošimas, atvykimas ir apgyvendinimas	20
2.4. Trečiųjų šalių studentų teisės.....	22
2.5. Iššūkiai ir geroji patirtis pritraukiant trečiųjų šalių studentus.....	24
3. PRIEMONĖS IR PASKATOS, SKIRTOS TREČIŲJŲ ŠALIŲ ABSOLVENTAMS IŠLAIKYTI.....	25
3.1. Priemonės ir iniciatyvos, skirtos išlaikyti trečiųjų šalių studentus	26
3.2. Iššūkiai ir geroji patirtis išlaikant trečiųjų šalių studentus.....	27
4. DVIŠALIS IR DAUGIAŠALIS BENDADARBIAVIMAS SU TREČIOSIOMIS ŠALIMIS.....	29

Santrauka

Apžvalga. Trečiųjų šalių studentų, atvykstančių pilnai studijų programai, skaičius Lietuvoje nuolat auga. 2013 m. šalyje jų buvo apie 3000, 2017 m. šis skaičius siekė 4000. Trečiųjų šalių studentų dalis sudaro maždaug 4.2% viso studijuojančių asmenų skaičiaus, o tarptautinių studentų (tiek trečiųjų, tiek ir ES šalių studentų) dalis sudaro maždaug 6% viso studijuojančių asmenų skaičiaus. Pagrindinės trečiųjų šalių studentų kilmės šalys 2017 m. buvo: 1. Baltarusija (970 studentai), 2. Indija (922), 3. Ukraina (514), 4. Izraelis (226), 5. Bangladešas (203). Per pastaruosius penkerius metus procentas studentų, atvykusių iš Nepriklausomų valstybių sandraugos (toliau – NVS) bloko, pastoviai mažėjo, o tuo tarpu studentų iš Azijos skaičius beveik padvigubėjo. Dažniausios studijų kryptys buvo: 1. Verslas ir administravimas (23%), 2. Socialiniai mokslai (17%), 3. Inžinerija (17%) 4. Medicina (14%). Nors Lietuva neturi nacionalinės strategijos, skirtos pritraukti trečiųjų šalių studentams, Švietimo ir mokslo ministerija kasmet tvirtina aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo metų prioritetus. Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2017 – 2018 m. prioritetais įvardintas gabių užsienio studentų ir pažangius pokyčius studijų procese galinčių lemti dėstytojų pritraukimas.

Teisiniai pasikeitimai. 2018 m. birželio 30 d. įsigaliojus įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimams Lietuva baigė ES direktyvos 2016/801 perkėlimo procesą. Per pastaruosius kelerius metus Lietuvoje paprastinti reikalavimai trečiųjų šalių studentams: sumažintas tinkamos gyvenamosios patalpos ploto reikalavimas iki ne mažiau kaip 4 kvadratinė metrų (pakeitimas priimtas 2014 m.); numatyta netaikyti darbo patirties reikalavimo užsieniečiui, kuris, pabaigęs studijas ar mokymąsi pagal profesinio mokymo programą Lietuvos Respublikoje, ketina dirbti pagal įgytą kvalifikaciją (2014 m.); studentams išduodami ilgiau (iki 2 m.) galiojantys leidimai laikinai gyventi (2017 m.); leista dirbti ne daugiau kaip 20 valandų per savaitę nuo pirmųjų studijų ar mokymosi metų (2017 m.); Lietuvoje studijas baigusiam užsieniečiui, kuris kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo darbo tikslu, netaikomas darbo rinkos testas (2017 m.); leista studijas baigusiems užsieniečiams pasilikti dar 12 mėnesių tam, kad ieškotųsi darbo ar pradėtų veiklą kaip savarankiškai dirbantys (2018 m.); užsieniečiui kreipiantis dėl leidimo nuolat gyventi įskaičiuojamas visas Lietuvos Respublikoje studijuojant pragyventas laikotarpis, o ne pusė laiko, kaip buvo anksčiau, jeigu jis Lietuvos Respublikoje baigė studijas ir įgijo aukštojo mokslo kvalifikaciją (2018 m.).

Reikalavimai norintiems atvykti ir gyventi Lietuvoje. Nors studentams iš trečiųjų šalių galioja bendrosios priėmimo sąlygos kreipiantis dėl leidimo laikinai gyventi, tačiau yra taikomi ir tam tikri palengvinimai, pavyzdžiui, gyvenamosios patalpos ploto reikalavimas sumažintas nuo 7 iki 4 kv. m; leista pasilikti šalyje po studijų baigimo su tikslu ieškoti darbo; studentai turi teisę dirbti ne daugiau kaip 20 valandų per savaitę (apribojimas negalioja vasaros atostogų metu), taip pat jiems nėra taikomas darbo rinkos testas siekiant gauti leidimą dirbti. Vidutiniškai trečiųjų šalių studentai, dalyvavę tyrime, imigracijos procedūras įvertino 7.42/10 balo (2012 m. tyrime imigracijos procedūros buvo įvertintos 6.57/10). Kartu su imigracijos reikalavimais, studentai privalo pateikti mokslo ir studijų institucijos tarpininkavimo raštą, kuriame turi būti patvirtinama, kad užsienietis sumokėjo už savo studijas. Nors ir nėra oficialaus reikalavimo pateikti dokumentą apie kalbos, kuria studijuojama, mokėjimą, tačiau visi apklausoje dalyvavę universitetai patvirtino, jog prašo kalbos, kuria bus studijuojama, mokėjimą patvirtinančio įrodymo. Studijų kainos studentams iš trečiųjų šalių siekia nuo 1300 iki 12500 eurų per metus. Kalbant apie imigracijos reikalavimus, tiek studentai, tiek universitetų atstovai, dirbantys su trečiųjų šalių studentais, teigė, kad imigracijos procedūros dažnai kinta, ir jie nėra tinkamai apie tai informuojami. Tai sukelia nesusipratimų ir reikia pakartotinių apsilankymų atsakingose imigracijos įstaigose.

Trečiųjų šalių studentų pritraukimas. Švietimo mainų paramos fondas yra atsakingas už viešininimą ir užsienio studentų pritraukimą. Pagrindinės veiklos, kurias vykdo ŠMPF, yra internetinio puslapio www.studyin.lt administravimas, dalyvavimas parodose, internetinių marketingo kampanijų vykdymas (kartu ir socialinėje medijoje), susitikimai su užsienio žurnalistais, bendradarbiavimas su ambasadamis. Matomumo programos daugiausiai buvo įgyvendintos Rytų partnerystės ir Azijos ir Europos susitikimo (ASEM) šalyse. Visos veiklos įgyvendinamos konsultuojantis su aukštojo mokslo institucijomis. Valstybė gali skirti stipendijas (nuo 380 iki 500 eurų) antrosios pakopos studentams iš prioritetinių šalių. 2016 m. valstybė suteikė studijų paramą 184 studentams iš trečiųjų šalių atvykusiems į Lietuvą. Patys studentai teigiamai įvertino šiuos pritraukimo veiksmus: geras kai kurių studijų programų reitingas (pvz., medicina), įdomi kultūra, prieinamos gyvenimo sąlygos. Remiantis atlikta apklausa, 70 procentų tarptautinių studentų yra patenkinti bendra patirtimi ir gyvenimu Lietuvoje.

Trečiųjų šalių studentų išlaikymas. Po studijų baigimo studentai iš trečiųjų šalių gali kreiptis dėl naujo leidimo laikinai gyventi su tikslu ieškoti darbo. Šio leidimo galiojimo laikotarpis yra 12 mėnesių. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad šis leidimas suteikia teisę baigusiam studijas studentui tik ieškoti darbo, bet ne dirbti. Todėl studijas baigusiam užsieniečiui susiradus darbą, jį(s) privalo kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi darbo pagrindu. Užsieniečiui, kuris po studijų baigimo Lietuvos Respublikoje kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo darbo tikslu, netaikoma 1 metų darbo patirties sąlyga ir netaikomas darbo rinkos testas. Apklausa parodė, jog 55 procentai studentų žino apie galimybę po studijų pasilikti Lietuvoje ir ieškoti darbo. „Kurk Lietuvai“ analizė parodė, kad tik 7 procentai studijas Lietuvoje baigusių tarptautinių studentų pasilieka Lietuvoje po studijų baigimo. 49 procentai po studijų norėtų pasilikti Lietuvoje.

Iššūkiai. Švietimo ir mokslo ministerija šiuo metu rengia aukštojo mokslo tarptautiškumo kokybės kodekso dokumentą, kuriame bus pristatyta, kokias sąlygas aukštoji mokykla turėtų užtikrinti, kad valstybė aukštojo mokslo instituciją galėtų reklamuoti tarptautiniu mastu. Interviu metu universiteto darbuotojai įvardino šiuos iššūkius: nepakankamas Lietuvos ambasadų tinklas užsienyje ir atnaujintos ir naudotojui draugišku formatu pateiktos informacijos apie priėmimo sąlygas trūkumas. Apklaustieji studentai nurodė šiuos iššūkius: 42 procentai studentų minėjo, kad imigracijos procedūros yra komplikotos (pvz., sunkumai atsidarant banko sąskaitą, klientui nedraugiškas aptarnavimas, imigracijos įstaigose informacija skiriasi priklausomai nuo konsultuojančio įstaigos darbuotojo); 22 procentai studentų imigracijos procedūras įvertino palankiai. Ekspertai taip pat įvardijo, kad tik nedidelis procentas studentų po studijų pasilieka Lietuvoje.

1.

Lietuvos nacionalinė
teisės ir politikos sistema

Klausimas (toliau – K) 1a. Kokia Direktyvos (ES) 2016/801 perkėlimo į Lietuvos nacionalinę teisę būsena?

- perkėlimas baigtas
- perkėlimas vis dar vyksta, jį baigti planuojama
- kita

K1b. Ar pagal Lietuvos nacionalinę teisę doktorantai laikomi studentais ar tyrėjais?

- doktorantai priskiriami studentams
- doktorantai priskiriami tyrėjams
- kita

K1c. Kokie pagrindiniai įstatymų, politikos ir praktikos pakeitimai trečiųjų šalių studentų atžvilgiu įvyko nuo 2012 m.? Nurodykite, ar pakeitimai daryti dėl Direktyvos (ES) 2016/081 perkėlimo ar kitų nacionalinės politikos prioritetų.

Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas) pakeitimai 2014 m. supaprastino atvykimo sąlygas trečiųjų šalių piliečiams, atvykstantiems studijų tikslais: buvo numatyta, kad užsieniečiai, kurie atvyksta mokslo ir studijų tikslais, atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti, jeigu mokymosi ar studijų laikotarpiu yra įdarbinami praktikai arba jeigu įsidarbina Lietuvos mokslo ir studijų institucijose mokslinių tyrimų ar eksperimentinės plėtros srityje (reikalavimas gauti leidimą dirbti buvo taikomas visais atvejais); supaprastintas leidimo dirbti išdavimas studentams, norintiems dirbti su studijomis nesusijusį darbą: laisvą darbo vietą darbdavys gali užregistruoti teritorinėje darbo biržoje tą pačią dieną, kai kreipiamasi dėl leidimo dirbti išdavimo studentui; prašymą dėl studento įdarbinimo gali pateikti darbdavys arba pats užsienietis; dokumentai turi būti išnagrinėti ne vėliau kaip per 7 dienas nuo dokumentų gavimo dienos (nuo 2014 m. lapkričio 1 d.); užsieniečiui, pabaigusiam mokymąsi ar studijas, leidžiama likti Lietuvoje dar šešioms mėnesiams (ankščiau baigus mokymąsi privalėjo išvykti, taikoma nuo 2014 m. sausio 1 d.); numatyta galimybė pabaigusiam mokymąsi likti Lietuvoje šešioms mėnesiams (nuo 2014 m. sausio 1 d.). Vėlesniais metais ir toliau buvo paprastinamos šios kategorijos užsieniečių atvykimo sąlygos: nustatyta mažesnė valstybės rinkliava, kai leidimas dirbti išduodamas studentui (nuo 2014 m. gruodžio 1 d.); nustatyta, kad tinkamos gyvenamosios patalpos gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam asmeniui, ketinančiam toje patalpoje deklaruoti savo gyvenamąją vietą (įskaitant asmenis, jau deklaravusius gyvenamąją vietą toje patalpoje), turi būti ne mažesnis kaip 4 kvadratiniai metrai (nuo 2015 m. liepos 9 d.). Be to, siekiant supaprastinti studijas užbaigusiu pasilikimą Lietuvos Respublikoje, numatyta netaikyti darbo patirties sąlygos užsieniečiui, kuris, pabaigęs studijas ar mokymąsi pagal profesinio mokymo programą Lietuvos Respublikoje, ketina dirbti pagal įgytą kvalifikaciją (nuo 2015 m. kovo 1 d.).

Nuo 2017 m. sausio 1 d. studentui išduodamas ilgiau (iki 2 m.) galiojantis leidimas laikinai gyventi (ankščiau galiojo 1 m.); studentams leista dirbti nuo pirmųjų studijų metų be leidimo dirbti (galėjo nuo antrųjų studijų metų, gavę leidimą dirbti); baigus studijas arba mokymąsi pagal profesinio mokymo programą Lietuvoje ir likus dirbti pagal įgytą kvalifikaciją leidimui laikinai gyventi darbo pagrindu netaikomas darbo rinkos testas.

2018 m. birželio 30 d. įsigaliojusiais įstatymo pakeitimams buvo perkeltos 2016/801 direktyvos nuostatos. Pagrindiniai pakeitimai, susiję su trečiųjų šalių studentais:

- užsieniečių, atvykstančių savanoriškos veiklos, studijų, stažuotės ar mokslinių tyrimų tikslu, prašymai išduoti leidimą laikinai gyventi nagrinėjami per 3 mėnesius;
- užsieniečiai gali atvykti stažuotis (atlikti neatlygintą praktiką) į mokslo ir studijų institucijas, įmones, įstaigas ar organizacijas Lietuvos Respublikoje;
- Lietuvos Respublikoje pabaigę studijas užsieniečiai galės pasilikti dar 12 mėnesių tam, kad ieškotųsi darbo ar pradėtų veiklą kaip savarankiškai dirbantys;
- užsieniečiai, turintys kitos Europos Sąjungos valstybės narės leidimą laikinai gyventi, galės atvykti į Lietuvos Respubliką ir tęsti studijas iki 360 dienų nesikreipdami dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo Lietuvos Respublikoje;

- užsieniečiui kreipiantis dėl leidimo nuolat gyventi bus įskaičiuojamas visas Lietuvos Respublikoje studijuojant pragyventas laikotarpis (ne pusė laiko, kaip buvo anksčiau), jeigu jis Lietuvos Respublikoje baigė studijas ir įgijo aukštojo mokslo kvalifikaciją.

K1d. Ar Lietuvoje planuojami įstatymų/politikos/praktikos pakeitimai dėl trečiųjų šalių studentų? Planuojami pakeitimai gali būti susiję tiek su Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų perkėlimo, tiek su pakeitimais, kurie nesusiję su minėta direktyva.

taip, planuojami pakeitimai susiję su direktyvos perkėlimu

taip, planuojami pakeitimai nesusiję su direktyva

neplanuojama jokių pakeitimų.

Jei atsakėte taip, aprašykite planuojamus pakeitimus:

- Šiuo metu Vidaus reikalų ministerija rengia įstatymo pakeitimą, kuriame be kitų pakeitimų, siūloma numatyti, kad Lietuvos Respublikoje studijas užbaigusiam užsieniečiui, kuris kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo darbo tikslu, būtų netaikomas darbo rinkos testas, jeigu dėl leidimo laikinai gyventi kreipiamasi nepraėjus 2 metams nuo studijų baigimo. Numatoma išplėsti šios išlygos taikymą ir tiems užsieniečiams, kurie ketina dirbti ne pagal įgytą kvalifikaciją (šiuo metu šia išlyga gali pasinaudoti tik studijas Lietuvos Respublikoje užbaigę užsieniečiai, ketinantys dirbti pagal įgytą kvalifikaciją).
- Įstatyme taip pat siūloma įtvirtinti pagrindą atsisakyti išduoti ar pakeisti užsieniečiui leidimą laikinai gyventi, jeigu užsienietis, priimtas studijuoti į mokslo ir studijų instituciją pagal studijų programą (programas), yra surinkęs mažiau kaip 40 studijų kreditų per paskutiniuosius vienerius studijų metus arba studijuodamas ar mokydamasis nesilaiko įstatyme nustatyto apribojimo dirbti (užsienietis studijų ar mokymosi laikotarpiu turi teisę dirbti ne daugiau kaip 20 valandų per savaitę, išskyrus švietimo įstaigos ar mokslo ir studijų institucijos nustatytą vasaros atostogų laikotarpį). Taip pat siūloma papildyti leidimo laikinai gyventi panaikinimo pagrindus, numatant, kad mokymosi ar studijų pagrindu išduotas leidimas laikinai gyventi gali būti panaikinamas, jeigu užsienietis neatvyko mokytis, studijuoti, stažuotis ar tobulinti kvalifikacijos, taip pat jeigu užsienietis, priimtas studijuoti į mokslo ir studijų instituciją pagal studijų programą (programas), yra surinkęs mažiau kaip 40 studijų kreditų per paskutiniuosius vienerius studijų metus. Siūloma nustatyti, kad sprendimą dėl atsisakymo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi arba tokio leidimo panaikinimo užsieniečiui, kuris yra surinkęs mažiau kaip 40 studijų kreditų per paskutiniuosius vienerius studijų metus, Migracijos departamentas gali priimti tik po konsultacijų su mokslo ir studijų institucija, kurioje šis užsienietis studijuoja.

K1e. Ar trečiųjų šalių studentų pritraukimas ir išlaikymas įtraukti į nacionalinės politikos prioritetus?

taip, šie aspektai įtraukti į nacionalinės politikos prioritetus

ne, tai nėra pagrindinis nacionalinės politikos prioritetas

kita, paaiškinkite

Trečiųjų šalių studentų pritraukimas yra minimas keliuose dokumentų:

- Lietuvos migracijos politikos gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79 „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“, kuriose numatytos pagrindinės migracijos politikos vystymo kryptys. Viena iš imigracijos krypčių yra – „siekiant, kad būtų skatinami moksliniai tyrimai ir inovacinė veikla, patrauklesnė pritraukimo schema turėtų būti nustatyta ir užsieniečiams, atvykstantiems atlikti mokslinius tyrimus ar eksperimentinės plėtros darbus, dėstyti Lietuvos mokslo ir studijų institucijose; trečiųjų šalių studentams, kurie studijuoja ar baigia aukštojo mokslo studijas Lietuvoje ir kurie yra vienas iš aukštos kvalifikacijos darbo jėgos papildymo šaltinių, ir siekiantiems integruotis į Lietuvos visuomenę, turėtų būti sudaromos palankesnės sąlygos gyventi ir dirbti Lietuvoje. Tiek studentų, tiek dėstytojų ir tyrėjų atvykimas į Lietuvą yra svarbus, kiek tai atitinka Lietuvos mokslo raidos kryptis ir poreikius.“
- Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2017 – 2018 m. prioritetuose išskiriamas akademinis ryšių ir atvykstamojo akademinio judumo stiprinimas, pritraukiant gabius užsienio studentus ir pažangius pokyčius studijų procese galinčius lemti dėstytojus.

Tačiau patys ekspertai teigia, kad Lietuva neturi strateginio dokumento, skirto trečiųjų šalių studentams. Apie tokio dokumento kūrimą buvo diskutuojama kurį laiką, tačiau kol kas jo nėra.

K1f. Ar Lietuva turi nacionalinę ar žemesnio lygmens (pvz., ministerijos, regioninę) strategiją, skirtą pritraukti trečiųjų šalių studentus? Kokios institucijos yra atsakingos už trečiųjų šalių studentų pritraukimo politiką?

- taip, yra nacionalinė strategija
- taip, yra žemesnio lygmens strategija
- ne, nėra nacionalinės strategijos

Aiškliai apibrėžtos dokumentuotos nacionalinės strategijos nėra, tačiau yra suvokiama aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo būtinybė. Švietimo ir mokslo ministras tvirtina aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo metų prioritetus. Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2017 – 2018 metų prioritetuose¹, patvirtintuose Švietimo ir mokslo ministro 2017 m. sausio 23 d., buvo nustatyti pagrindiniai prioritetai, t. y. Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo kokybės stiprinimas, akademinų ryšių ir atvykstantojo akademinio judumo stiprinimas, pritraukiant gabius užsienio studentus ir pažangius pokyčius studijų procese galinčius lemti dėstytojus; išvykstantojo akademinio judumo stiprinimas; lituanistikos (baltistikos) centrų plėtros užsienyje skatinimas; parama užsienio lietuviams. Pagrindinė atsakinga institucija – Švietimo ir mokslo ministerija. Vykdančioji institucija - Švietimo mainų paramos fondas (toliau – ŠMPF). ŠMPF, rinkdamasis prioritetines šalis, iš kurių būtų siekiama pritraukti daugiau studentų į Lietuvą, konsultuojasi su aukštosiomis mokyklomis, apžvelgia statistiką, diskutuoja su sudaryta Švietimo ir mokslo ministerijos atstovų grupe, kuri ir priima galutinį sprendimą.

ŠMPF vykdomi pagrindiniai taktiniai žingsniai, siekiant pritraukti studentus iš prioritetinių šalių:

1. Bendravimas su ambasadomis, dalyvavimas studijų parodose, vykstančiose prioritetinėse šalyse.
2. Internetinės rinkodaros kampanijos vykdymas – tarptautinių studentų pritraukimas, naudojant internetines priemones (socialinių tinklų profilis, internetinis puslapis studyinlithuania.lt).

K1g. Ar Lietuva koncentruojasi į konkrečias studijų kryptis/dalykus (be dvišalio/daugiašalio bendradarbiavimo), siekiant tarptautinių studentų pritraukimo ir/ar išlaikymo?

- taip, į konkrečias studijų kryptis koncentruojamasi dėl trečiųjų šalių studentų pritraukimo
- taip, į konkrečias studijų kryptis koncentruojamasi dėl trečiųjų šalių studentų išlaikymo
- ne, į konkrečias studijų sritis nėra koncentruojamasi

Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2017-2018 metų prioritetuose, nurodomos prioritetinės valstybių grupės didinant Lietuvos aukštojo mokslo žinomumą, organizuoti kryptingą ir konsoliduotą Lietuvos aukštojo mokslo pristatymą – Lietuvos prioritetinėse eksporto rinkose, Rytų Partnerystės, Azijos ir Europos susitikimo (toliau – ASEM) formatu bendradarbiaujančiose Azijos regiono šalyse (konkrečios šalys neįvardintos). Kalbant apie prioritetines studijų sritis, tik viena sritis yra įvardinama prioritetine – lituanistika (baltistika).

Švietimo ir mokslo ministerijos atstovų teigimu, Švietimo ir mokslo ministerija vadovaujasi tarptautiškumo programa, kurioje apibrėžta, kad reikalingi geri, iš tam tikrų regionų, tam tikrų studijų krypčių studentai. Geri studentai apibrėžiami kaip turintys žinių, gabūs, motyvuoti, atitinkantys tam tikrus reikalavimus. Orientuojamasi į studijų kryptis, susijusias su Lietuva, kultūra, bei kryptis, kuriose Lietuvai reikia didesnio proveržio ir pažangos.

K2. Ar šiuo metu ar neseniai Lietuvoje vyko vieša diskusija dėl trečiųjų šalių studentų (pvz., parlamente, žiniasklaidoje ir pan.)?

- taip, nacionaliniu lygiu vyksta vieša diskusija
- ne, nacionaliniu lygiu nevyksta jokia reikšminga vieša diskusija

Diskusijos vyksta tik ekspertų tarpe. Švietimo ir mokslo ministerija šiuo metu rengia aukštojo mokslo tarptautiškumo kokybės kodekso dokumentą, ŠMPF atlieka studentų pasitenkinimo studiją, kuria siekiama apžvelgti esančią situaciją Lietuvoje, pradėti

¹ Prioritetai patvirtinti įsakymu Nr. V-32 „Dėl aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2017-2018 metų prioritetų patvirtinimo“.

šviesti Lietuvos gyventojus apie užsienio studentų atvykimo į Lietuvą priežastis, nešančią jų naudą šaliai ir t.t. Didesnės viešos diskusijos šiuo klausimu nevyksta.

K3. Kokia nacionalinio aukštojo mokslo struktūra Lietuvoje?

K3a. Ar nacionaliniu lygmeniu yra konkreti viešoji organizacija(os)/institucija(os), kuri būtų atsakinga už trečiųjų šalių studentus ir kokios šio organizacijos(ų)/institucijos(ų) kompetencijos/tikslai? Koks šių institucijų vaidmuo prašymų dėl leidimo gyventi/vizos teikimo metu?

Tokios organizacijos nėra. Švietimo ir mokslo ministerija formuoja politiką, nustato aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo prioritetus. Švietimo mainų paramos fondas kartu su universitetais yra atsakingas už studijų tarptautiškumo viešinimą. Trečiųjų šalių studentus priima autonominės institucijos, t. y. aukštosios mokyklos, kurios ir rūpinasi jais (konsultuoja, teikia informaciją, tarpininkauja gaunant leidimą gyventi/vizą).

Ekspertai nurodo, kad Švietimo ir mokslo ministerija šiuo metu rengia aukštojo mokslo tarptautiškumo kokybės kodeksą, kuriame bus pristatyta, kokias sąlygas aukštoji mokykla turėtų užtikrinti, kad nacionalinė institucija galėtų aukštąją mokyklą reklamuoti, siūlyti ir teigti, kad universitetas gali priimti studentus ir yra pajėgus užtikrinti, kad studentai gautų tokią paslaugą, už kokią sumoka pinigais.

K3b. Kaip migracijos tarnybos/institucijos bendradarbiauja su aukštojo mokslo institucijomis? Ar yra institucinio bendradarbiavimo mechanizmas?

taip, bendradarbiavimas vyksta

ne, bendradarbiavimas nevyksta

Jei atsakėte taip, paaiškinkite, kaip vyksta toks bendradarbiavimas:

Apibrėžto institucinio bendradarbiavimo mechanizmo nėra, tačiau universitetų atstovų teigimu, bendradarbiavimas su migracijos institucijomis vyksta kasdien ir yra apibrėžiamas kaip nuolatinis darbinis santykis/konsultavimasis, tiek susirašinėjant, tiek bendraujant telefonu, įvairiais klausimais (pvz.: studento statuso atnaujinimas, dokumentų ruošimas vizai/leidimui laikinai gyventi Lietuvoje, tarpininkavimo raštų ruošimas). Apskritai, visą iš migracijos tarnybų/institucijų gautą ir studentams reikalingą informaciją universitetai stengiasi susisteminti ir pateikti studentams, todėl bendradarbiavimas ir tarpusavio komunikacija yra labai svarbu.

Išskiriamos probleminės sritys:

- Nepakankamas Lietuvos ambasadų tinklas užsienyje: dalis būsimų studentų „nubyra“ vien dėl ambasadų trūkumo (paminėjo visi 8 apklausti universitetai).
- Nuoseklumo, pastovumo ir informavimo apie pasikeitimus trūkumas: dažnai keičiami teisės aktai, sąlygos, reikalavimai ir apie tai laiku neinformuojami universitetai, todėl studentams tenka gaišti laiką pakartotinai vaikščiojant į migracijos tarnybas tol, kol bus priimti jų dokumentai. Tokiose situacijose studentams kyla nusivylimas, susierzinimas ir nepasitenkinimas (paminėjo 4 iš 8 universitetų).
- Informacijos anglų kalba trūkumas: migracijos puslapyje ne visa informacija pateikta anglų kalba arba ji nėra atnaujinama; pranešimas apie vizos/leidimo gyventi Lietuvoje gavimą atsiunčiamas lietuvių kalba, o anglų kalba pateikiama tik trumpa santrauka/pastraipa (paminėjo 4 iš 8 universitetų).

K3c. Kaip vyksta valstybinių/privačių aukštojo mokslo institucijų patvirtinimo procedūra²? Jeigu taip, ar trečiųjų šalių studentams leidžiama studijuoti tik patvirtintose aukštojo mokslo institucijose?

taip

ne

² Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų 15 straipsnis.

K3d. Ar aukštasis mokslas trečiųjų šalių piliečiams Lietuvoje yra remiamas valstybės (t. y. valstybės finansuojamas)?

taip, aukštasis mokslas trečiųjų šalių piliečiams yra valstybės finansuojamas:

ne, aukštojo mokslo trečiųjų šalių piliečiams valstybė nefinansuoja:

kita (pvz., valstybinė parama skiriama priklausomai nuo asmens kilmės valstybės)

Trečiųjų šalių piliečiai, stojantys į bakaluro ir magistro studijas, gali studijuoti tik mokamose vietose.

Finansinė valstybės parama teikiama geriausiems nuolatinės studijų formos magistrantūros studentams iš prioritetinių trečiųjų šalių. Šiems studentams gali būti skiriamos stipendijos ir (ar) išmokos studijų kainai ir (ar) kelionės išlaidoms padengti. 2017 m. 70 trečiųjų šalių studentų iš prioritetinių regionų gavo paramą studijoms: 40 iš jų buvo studentai iš Ukrainos ir 30 iš kitų prioritetinių valstybių (Azerbaidžanas, Baltarusija, Gruzija, Kinija, Japonija ir Moldova). Per 2012 – 2017 m. iš viso 254 magistro lygio studentai iš trečiųjų šalių gavo valstybės paramą.

Tuo tarpu, stojantys į trečiosios pakopos studijas, gali būti priimami konkurso būdu į valstybės finansuojamas studijų vietas Lietuvos aukštosiose mokyklose.

Trečiųjų šalių studentai taip pat gali gauti valstybės remiamas paskolas. Valstybinio studijų fondo duomenimis, 2012 – 2017 m. 83 užsieniečiams suteikta paskolų, kurių bendra suma – 312 tūkst. eurų.

6 iš 8 universitetų atstovų teigimu, ŠMPF vykdo programą, kurios dėka trečiųjų šalių studentai iš tam tikrų šalių turi galimybę gauti paramą antrosios pakopos studijoms – studijų mokesčio padengimą, mėnesinę stipendiją. Atstovų įvardijamos šalys: Ukraina, Azerbaidžanas, Gruzija, Armėnija, Baltarusija, Kinija, Izraelis, Japonija, Korėja, Moldova.

2.

Priemonės ir paskatos
trečiųjų šalių studentams
pritraukti

2.1. TREČIŲJŲ ŠALIŲ STUDENTŲ PRIĖMIMO SĄLYGOS

K4a. Kokios yra taikomos bendros atvykimo (imigracijos) sąlygos trečiųjų šalių studentams?

Įstatymo 26 straipsnyje yra įtvirtintos bendrosios leidimų laikinai gyventi išdavimo sąlygos užsieniečiams:

- 1) atitinka Šengeno sienų kodekse nustatytas atvykimo sąlygas;
- 2) turi galiojantį sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą, kai Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais atvejais ir tvarka turi patvirtintą Lietuvos Respublikoje gyvenančio Lietuvos Respublikos piliečio arba užsieniečio įsipareigojimą apmokėti išlaidas už gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu jam suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas;
- 3) turi pakankamai lėšų ir (ar) gauna reguliarių pajamų, kurių pakanka pragyventi Lietuvos Respublikoje;
- 4) Lietuvos Respublikoje turi tinkamą gyvenamąją patalpą, kurioje ketina deklaruoti savo gyvenamąją vietą ir kurios gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam pilnamečiam asmeniui, deklaravusiam joje gyvenamąją vietą, būtų ne mažesnis kaip 7 kvadratiniai metrai, nuosavybės teise ar naudojasi tokia patalpa nuomos ar panaudos pagrindais, jei atitinkama sutartis sudaryta ne trumpesniam kaip leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui ir yra nustatyta tvarka įregistruota, arba pateikia teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą fizinio ar juridinio asmens įsipareigojimą suteikti jam tinkamą gyvenamąją patalpą, kurioje jis deklaruos savo gyvenamąją vietą ir kuri atitiks nurodytą vienam asmeniui tenkančio gyvenamojo ploto reikalavimą, leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu;
- 5) pateikia išvykų ir gyvenimo užsienio valstybėse sąrašą;
- 6) pateikia išsamią informaciją apie save, ryšius (buvusius ir (ar) esamus) su Lietuvos Respublikoje gyvenančiais asmenimis (įskaitant kitų užsienio valstybių piliečius, gyvenančius Lietuvos Respublikoje), taip pat ryšius su užsienio valstybių žvalgybos, saugumo ir (ar) karinėmis institucijomis.

Pažymėtina, kad remiantis to paties straipsnio 31 dalimi, kai leidimas laikinai gyventi išduodamas užsieniečiui, kuris ketina mokytis ar studijuoti, taip pat kai keičiamas šio užsieniečio leidimas laikinai gyventi, tinkamos gyvenamosios patalpos gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam asmeniui, ketinančiam toje patalpoje deklaruoti savo gyvenamąją vietą (įskaitant asmenis, jau deklaravusius gyvenamąją vietą toje patalpoje), turi būti ne mažesnis kaip 4 kvadratiniai metrai.

Be to, visiems atvykstantiems trečiųjų šalių piliečiams taikomas reikalavimas pateikti teistumo pažymą. Tvarkoje³ nustatyta, kad jeigu pateikiamas užsieniečio (vyresnio nei 14 metų) prašymas išduoti leidimą – užsienio valstybės (-ių), kurioje (-iose) iki atvykimo į Lietuvos Respubliką užsienietis gyveno arba šiuo metu gyvena pastaruosius 2 metus (išskyrus atvejus, kai gyvenimas užsienio valstybėje truko trumpiau negu 6 mėnesius per 12 mėnesių laikotarpį), kompetentingos (-ų) institucijos (-ų) išduotą (-as) galiojančią (-ias) pažymą (-as), patvirtinančią (-ias), kad šioje (-iose) valstybėje (-ėse) jis nebuvo (buvo) teistas, kuri turi būti išduota ne anksčiau kaip prieš 6 mėnesius iki prašymo išduoti leidimą pateikimo dienos. Jeigu užsienietis, būdamas Lietuvos Respublikoje, leidimui laikinai gyventi išduoti pateikia galiojančią Lietuvos Respublikos nacionalinę vizą, kurią turėdamas atvyko į Lietuvos Respubliką, ir ketina toliau likti Lietuvos Respublikoje, tai kartu su prašymu išduoti leidimą jis gali pateikti galiojančią (-ias) teistumo pažymą (-as), išduotą (-as) ne anksčiau kaip prieš 1 mėnesį iki Lietuvos Respublikos nacionalinės vizos gavimo dienos. Jei užsienietis buvo teistas, teistumo pažymoje turi būti nurodyta, kada ir už kokią nusikalstamą veiką užsienietis buvo nuteistas, kokia jam buvo paskirta bausmė ir ar ji atlikta. Pažymėtina, kad užsienietis duomenis apie teistumą turi pateikti tik vieną kartą, siekdamas apsigyventi Lietuvos Respublikoje. Be to, nustatyta galimybė įvertinti konkretų individualų atvejį (užsieniečiui pateikus motyvuotą paaiškinimą ir nurodžius faktines aplinkybes, dėl kurių jis tokio reikalavimo įvykdyti negali, gali būti nuspręsta jo netaikyti).

³ Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos apraše, patvirtintame Vidaus reikalų ministro 2005-10-12 įsakymu Nr. 1V-329.

K4b. Ar Lietuvoje reikalaujamas dokumentas apie priėmimą į aukštojo mokslo instituciją įsiekiant gauti leidimą gyventi⁴?

- taip
 ne

Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, kuris jau priimtas studijuoti. Užsienietis turi pateikti mokslo ir studijų institucijos tarpininkavimo raštą, kuriame turi būti patvirtinama, kad užsienietis priimtas studijuoti į šią instituciją pagal studijų programą (programas) arba į doktorantūrą⁵.

K4c. Kaip Lietuvoje reglamentuojamas užsienio valstybės institucijos išduotų akademinį laipsnį pripažinimas? Ar tai daroma centralizuotai (pvz., atlieka konkreti organizacija), ar kiekviena aukštojo mokslo institucija tai daro atskirai?

- laipsniai pripažįstami centralizuotai
 laipsniai pripažįstami kiekvienoje aukštojo mokslo institucijoje atskirai
 kita

Įgyto išsilavinimo pripažinimas atliekamas vadovaujantis tvarkos aprašu⁶. Tvarkos apraše yra nustatyta, kad akademinį užsienio kvalifikacijų pripažinimą Lietuvoje vykdo Studijų kokybės vertinimo centras ir švietimo ir mokslo ministro įgaliojimą turinčios aukštosios mokyklos. Aukštosios mokyklos, turinčios švietimo ir mokslo ministro įgaliojimą ir pačios vykdančios akademinį kvalifikacijų pripažinimą, yra šios: Klaipėdos universitetas, VŠĮ LCC tarptautinis universitetas, Aleksandro Stulginskio universitetas, Kauno technologijos universitetas, ISM vadybos ir ekonomikos universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas.

K4d. Kokio dydžio mokestis už mokslą trečiųjų šalių studentams taikomas Lietuvoje?⁷

- Jeigu įmanoma, nurodykite taikomo mokesčio intervalą:

Vidutiniškai bakalauro studijos per metus kainuoja apie 1 300 – 5 300 eurų, magistro studijos – 2 300 – 6 500 eurų, doktorantūros studijos – 8 400 – 8 500 eurų⁸. Medicinos studijose įvardintos sumos didesnės – svyruoja nuo 3 500 iki 12 500 eurų.

- Ar trečiųjų šalių studentams taikomo mokesčio dydis nustatomas nacionaliniu lygiu? Ar mokestis nustatomas centralizuotai (pvz., pačios valstybės), ar kiekviena aukštojo mokslo institucija nustato mokestį už mokslą atskirai?

Remiantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 83 straipsnio 1 dalimi, studijų kainą nustato aukštoji mokykla. Kai vykdoma jungtinė studijų programa arba doktorantūros teisė suteikiama kelioms mokslo ir studijų institucijoms, jungtinės studijų programos ar doktorantūros studijų kainą nustato institucijos, susiderinusios tarpusavyje. Studijų kaina nurodoma priėmimo į aukštąją mokyklą taisyklėse.

- Ar studijų apmokėjimas yra viena iš priėmimo sąlygų?

- taip

⁴ Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų 11 straipsnio 1 punktą

⁵ Remiantis Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. 1V-329 „Dėl Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su aktualiais pakeitimais, padarytais 2018 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. 1V-705), 24.29 papunkčiu.

⁶ Išsilavinimo ir kvalifikacijų, susijusių su aukštojo mokslo ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, pripažinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 29 d. nutarimu Nr. 212 „Dėl Išsilavinimo ir kvalifikacijų, susijusių su aukštojo mokslo ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁷ Žr. Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų 11 straipsnio 1 punkto 1 papunktį

⁸ Pagal informaciją pateiktą http://www.studyinlithuania.lt/en/how_to_apply/tuitionfees.

ne

4 iš 8 apklaustų universitetų prašo atvykstančio sumokėti metinę studijų įmoką, išimtiniais atvejais leidžiama sumokėti už semestrą. Tokios išimtys dažniausiai taikomos universitetų prioritetinėms šalims kaip kad Baltarusijai, Ukrainai, Gruzijai, Azerbaidžanui ir tiems studentams, kurie dėl tam tikrų, pagrįstų priežasčių negali iškart sumokėti metinės studijų kainos. Išimtys netaikomos studentams iš rizikingų šalių (pavyzdžiui, Afrikos šalys, Indija, Pakistanas, Bangladešas), jų prašoma sumokėti už mokslo metus į priekį, kadangi baiminamasi nelegalios migracijos.

- Ar Lietuvoje taikoma mokesčio riba (t. y. ar taikoma viršutinė/žemutinė ribinė vertė)?

taip

ne

- Ar mokestis už mokslą trečiųjų šalių studentams toks pat, kaip vietiniams studentams?

taip

ne

5 iš 8 universitetų mokestis už mokslą trečiųjų šalių studentams yra didesnis nei vietiniams studentams. Skirtumas vidutiniškai svyruoja nuo 300 Eur iki 1800 eurų už studijų metus.

- Ar taikomos išimtys dėl mokesčių atskiroms trečiųjų šalių studentų grupėms? Kurioms ir kodėl?

taip

ne

Užsienio valstybių, nesančių Europos Sąjungos ir kitų Europos ekonominės erdvės narėmis, piliečiai ir asmenys be pilietybės, stojantys į trečiosios pakopos studijas, gali būti priimami konkurso būdu į valstybės finansuojamas studijų vietas Lietuvos aukštosiose mokyklose⁹.

K4e. Koks yra mokesčio dydis už leidimo laikinai gyventi išdavimą? Kokie kiti mokesčiai taikomi (pvz., kortelės išdavimo mokestis, universiteto administravimo mokestis, kita)?

Prašymo išduoti laikiną leidimą gyventi nagrinėjimo mokestis – 86 eurų (skubos tvarka – 172 eurų), laikino leidimo gyventi įforminimo – 28 eurai, už nacionalinės daugkartinės vizos išdavimą imamas 60 eurų dydžio konsulinis mokestis.

Dalis studentų atvyksta su tarpininkų pagalba, už kurią moka papildomai. Suma už tarpininkų paslaugas siekia apie 1500 eurų.

K4f. Ar studentai turi pateikti dokumentą apie kalbos, kuria bus studijuojama, mokėjimą?¹⁰ Jei taip, koks reikalaujamas kalbos mokėjimo lygis? Ar reikia pateikti užsienio kalbos atestacijos įrodymą (pvz., laikyto TOEFL testo)?

taip, reikalaujama pateikti patvirtinimą visoms studijoms/visiems kursams

patvirtinimas reikalaujamas tik konkrečioms kursams

ne

Formaliai studentas neturi pateikti įrodymo/patvirtinimo dėl kalbos mokėjimo. Tačiau visi tyrime dalyvavę universitetai patvirtino, kad jie reikalauja dokumento, patvirtinančio anglų kalbos žinių lygį. Visi 8 universitetai įvardijo prašantys IELTS arba TOEFL laikyto testo sertifikato, 4 iš 8 universitetų be TOEFL ir IELTS, dar paminėjo priimančios Cambridge English laikyto testo sertifikatą. 2 iš 8 universitetų, studentui neturint TOEFL, IELTS arba Cambridge English sertifikatų, suteikia galimybę įrodyti savo turimas anglų kalbos žinias laikant universiteto organizuojamą anglų kalbos testą.

⁹ Užsienio šalių institucijose ar pagal tarptautinių organizacijų švietimo programas išsilavinimą įgijusių asmenų konkuravimo dėl priėmimo į valstybės finansuojamas studijų aukštosiose mokyklose vietas tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. sausio 4 d. įsakymo Nr. V-9 (su aktualiais pakeitimais, padarytais 2017 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. V-609) 4.4 papunktis).

¹⁰ Žr. Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų 11 straipsnio 1 punkto c papunktį.

Jei studentas, prieš atvykdamas į Lietuvą, yra baigęs aukštąją mokyklą anglų kalba, tuomet užtenka pateikti tai įrodantį dokumentą, pavyzdžiui, bakalauro diplomą. 4 iš 8 apklaustų universitetų atstovų paminėjo, kad studentui, neturinčiam dokumento, įrodančio anglų kalbos lygį, jo anglų kalbos žinios patikrinamos gyvai arba Skype pokalbio metu.

Bakalauro pakopai reikalaujamas anglų kalbos lygis (CEFR):

- B1 – 1 iš 8 universitetų
- B2 – 6 iš 8 universitetų
- C1 – 1 iš 8 universitetų

Magistro pakopai reikalaujamas anglų kalbos lygis (CEFR):

- B2 – 6 iš 8 universitetų
- C1 – 2 iš 8 universitetų
- Studentas turi pateikti įrodymą / patvirtinimą dėl laikytų kalbos atestavimo egzaminų
 - taip, reikalaujama pateikti tokį atestatą
 - atestato pateikimas reikalaujamas tik konkrečioms kursams
 - ne

K4g. Ar trečiųjų studentai automatiškai laikomi apdraustais sveikatos draudimu?¹¹

- taip, studentai automatiškai apdrausti sveikatos draudimu
- ne, studentai turi pateikti įrodymą, kad turi sveikatos draudimą

K4h. Ar yra nustatytas trečiųjų šalių studentams pakankamų lėšų dydis nacionaliniu lygiu?¹²

- taip
- ne

- Koks pakankamų lėšų dydis ir kokių dokumentų reikalaujama įrodyti, kad tokios lėšos turimos?

Užsieniečiui, prašančiam išduoti leidimą gyventi, nustatytais lėšų dydis - 0,5 minimaliosios mėnesinės algos (šiuo metu t. y. 400 EUR per mėn.)¹³. Studentas turi įrodyti turimą sumą metams nepriklausomai nuo to, ar prašoma išduoti leidimą gyventi vieniems, ar dvejiems metams. Tai gali būti banko pažyma, aukštosios mokyklos raštas, patvirtinantis, kad trečiosios šalies pilietis turi pakankamai lėšų studijoms ir grįžimo kelionės išlaidoms apmokėti arba kad jam yra skirta stipendija. Sąrašas dokumentų, patvirtinančių lėšas gyventi, nėra baigtinis ir situacija gali būti vertinama individualiai.

- Kokio tipo įrodymo dėl pakankamų lėšų yra reikalaujama Lietuvoje? Pasirinkite visus tinkamus variantus.

- banko išrašas
- kito asmens suteikta garantija
- kita, detalizuokite

Taip pat pateikiamas aukštosios mokyklos raštas, patvirtinantis, kad trečiosios šalies pilietis turi pakankamai lėšų studijoms ir grįžimo kelionės išlaidoms apmokėti.

K4i. Kitos priėmimo sąlygos.

¹¹ Žr. Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų 7 straipsnio 1 punkto c papunktį ir 11 straipsnio 2 punktą.

¹² Žr. Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų 7 straipsnio 1 punkto e papunktį, 7 straipsnio 3 punktą ir 11 straipsnio 1 punkto d papunktį.

¹³ Remiantis Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo, panaikinimo, taip pat įvertinimo, ar santuoka, registruota partnerystė, įvaikinimas ar įmonė yra fiktyvūs, tvarkos aprašo 17.6 punktu, užsienietis turi pateikti dokumentą, patvirtinantį, kad jis turi pakankamai lėšų pragyventi Lietuvos Respublikoje ne mažiau nei vienus metus (šis dydis paskaičiuojamas remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. A1-22 „Dėl pragyvenimo Lietuvos Respublikoje lėšų dydžio, kuris gali būti laikomas pakankamu pragyventi Lietuvos Respublikoje).

Trečiųjų šalių piliečiai turi pateikti įrodymus dėl turimos gyvenamosios patalpos (nuosavybės teisė arba nuoma). Remiantis Įstatymo 26 straipsnio 31 dalimi, kai leidimas laikinai gyventi išduodamas užsieniečiui, kuris ketina mokytis ar studijuoti, taip pat kai keičiamas šio užsieniečio leidimas laikinai gyventi, tinkamos gyvenamosios patalpos gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam asmeniui, ketinančiam toje patalpoje deklaruoti savo gyvenamąją vietą (įskaitant asmenis, jau deklaravusius gyvenamąją vietą toje patalpoje), turi būti ne mažesnis kaip 4 kvadratiniai metrai.

Universitetai taip pat nurodė šias papildomas sąlygas:

- Motyvacinis laiškas;
- Rekomendaciniai laišakai;
- Stojant į magistro pakopos studijas, kai kurioms studijų kryptims griežtai reikalaujama turėti atitinkamą bakalauro diplomą, pvz., stojant į teisės magistrą, būtina turėti teisės bakalauro diplomą;
- Kvalifikacijos vertinimo procedūra / turimas išsilavinimas prilyginamas išsilavinimui Lietuvoje. Pvz., studentui baigus studijas užsienyje, konvertuojami jo pažymiai, lyginami su Lietuvos aukštojo mokslo sistema;
- Bendras pažymių vidurkis: stojant į bakalaurą reikalaujamas vidurinio išsilavinimo pažymėjimas ir skaičiuojamas bendras pažymių vidurkis; stojant į magistrą, atsižvelgiama į bakalauro diplomo pažymius;
- Stojamieji egzaminai: stojant į medicinos, technologijų krypties studijas, tikrinamos atitinkamų dalykų žinios. Pvz., laikomas biologijos, chemijos arba matematikos egzaminai.

2.2. PASKATOS TREČIŲJŲ ŠALIŲ STUDENTAMS PRITRAUKTI

K5. Nurodykite, ar Lietuvoje taikomos toliau nurodytos (K5a-K5i) iniciatyvos. Kokios paskatos/priemonės taikomos „centralizuotai“ arba kokias paskatas/priemones turi atskiros aukštojo mokslo institucijos.

K5a. Ar jūsų valstybė (narė) vykdo reklamines kampanijas ir platina informaciją studentų kilmės šalyse?

- taip, tokia veikla vykdoma centralizuotai
- taip, tokią veiklą vykdo aukštojo mokslo institucijos
- ne

Švietimo mainų paramos fondas (ŠMPF) įgyvendina projektą „Study in Lithuania“, kuriuo siekiama pristatyti aukštąjį mokslą ir studijas Lietuvoje, didinti jų žinomumą, populiarinti Lietuvos aukštojo mokslo prekės ženklą tarp užsienio studentų (taip pat ir tarp užsienio lietuvių), tarp partnerinių institucijų ir organizacijų. Šio projekto įgyvendinimo priemonės - dalyvavimas aukštojo mokslo parodose užsienyje, renginių, pristatančių Lietuvos aukštąjį mokslą, organizavimas, gaminiai, leidiniai, interneto portalas ir jį palaikančios internetinės rinkodaros kampanijos, socialiniai tinklai, reprezentatyvi virtualios realybės aplikacija, aplikacija skirta tarptautiniams studentams, atvykusiems studijuoti Lietuvoje.

ŠMPF teigimu, tikslinės šalys nustatomos konsultacijų su universitetais metu. Šiuo metu tikslinėse šalyse (pvz., Kinijoje, Gruzijoje, Azerbaidžane, Indijoje) yra vykdomos įvairios reklaminės kampanijos, taikytą daugybę priemonių: komunikacija internetu bei spaudoje, užsienio žurnalistų vizitai į Lietuvą, bendradarbiavimas su ambasadomis, dalyvavimas užsienio šalių renginiuose / studijų parodose. Taikomų priemonių pasiteisinimas priklauso nuo konkrečios šalies. Pvz., Indijoje sėkminga informacijos sklaidos priemonė yra radijas ir televizija. Kinijoje tenka atsakyti priemonių, kurios puikiai veikia Vakarų šalyse, t.y. interneto, Facebook. Pastarojoje šalyje pasiteisina straipsniai žurnaluose, dalyvavimas studijų parodose, dalyvavimas nacionalinės televizijos laidoje, bendradarbiavimas su ambasada.

Universitetai taip pat lankosi užsienio šalyse vykstančiose studijų parodose.

K5b. Ar trečiųjų šalių studentams mokamos stipendijos?

- taip, stipendijas moka valstybė

taip, stipendijas moka aukštojo mokslo institucijos

taip, stipendijas moka privatūs subjektai

ne

ŠMPF studentams iš prioritetinių šalių, studijuojantiems magistrantūros studijas, suteikia galimybę gauti stipendiją, kurios dydis svyruoja nuo 380 Eur iki 500 Eur.

Universitetai trečiųjų šalių studentams dažniausiai skiria stipendijas studijų finansavimo forma:

- Atleidžiama nuo studijų mokesčio (studijuojama nemokamai). Pvz.: 1) jei yra labai geri akademiniai pasiekimai, tai pirmame kurse aktyviausi, geriausi studentai gali gauti stipendiją, kuria padengiamas likęs studijų mokestis ir likusius 3 metus studijuojama nemokamai; 2) geriausi pagal reitingą trečiųjų šalių studentai, stodami į universitetą, gali gauti galimybę nemokamai studijuoti;
- Sumažinamas studijų mokestis. Pvz.: 1) prioritetinių šalių studentams stojant į universitetą kaina automatiškai sumažinama iki norminės studijų kainos; 2) pasiekus gerų akademinų rezultatų, 30-50 proc. sumažinama studijų kaina.

Išimtiniais atvejais, universitetai skiria mėnesines (pvz., Senato), vienkartinės (pvz., socialinės paramos, Mecenato, Talento) stipendijas, bet į jas gali pretenduoti ne vien tik tarptautiniai studentai.

K5c. Ar taikomos kitos finansinės paskatos ar finansinė parama (pvz., paskolos, mokesčių lengvatos ir pan.)?

taip, jas skiria valstybė

taip, jas skiria aukštojo mokslo institucijos

taip, jas skiria privatūs subjektai

ne

K5d. Ar taikomos paskatos dėl šeimos susijungimo?

- Ar trečiųjų šalių studentų šeimos nariai turi galimybę pasinaudoti šeimos susijungimo teise Lietuvoje?

taip

ne

- Jei atsakėte taip, ar šeimos nariai turi teisę dirbti Lietuvoje?

taip

ne

Remiantis Įstatymo 43 straipsniu, šeimos susijungimo teise gali pasinaudoti tik doktorantai. Remiantis Įstatymo 58 straipsniu, šeimos nariai atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti.

K5e. Ar trečiųjų šalių studentų šeimos nariams teikiama pagalba (pvz., sutuoktiniams teikiamos konsultacijos dėl įsidarbinimo, mokslų pratęsimo, savanorystės; pagalba dėl vaikų registracijos į mokyklas ir darželius)?

taip, pagalba sutuoktiniams yra teikiama

taip, pagalba vaikams yra teikiama

taip, pagalba kitiems šeimos nariams yra teikiama

ne

K5f. Ar siūlomi kursai anglų / kita kalba nei nacionalinė?

taip

ne

Remiantis Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, 2017 m. aukštosios mokyklos buvo nurodžiusios, kad anglų kalba turi galimybę vykdyti 509 pirmosios, antrosios ir vientisųjų studijų pakopų programas. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad į 38 proc. šių programų užsienio kalba studijuoti priimtų asmenų skaičius nesiekė 5. Užsienio studentai studijavo tik 220 tokių studijų programų.

K5g. Ar yra valstybės remia aukštojo mokslo institucijas, teikiančias kursus užsienio kalbomis?

taip

ne

K5h. Ar yra galimybė pasinaudoti pagreitinta leidimo gyventi išdavimo procedūra?

taip

ne

Užsieniečio prašymu, prašymas dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo gali būti išnagrinėtas skubos tvarka. Tokiu atveju terminas trumpinamas per pusę, o kaina už leidimo laikinai gyventi išdavimą yra dvigubai didesnė.

K5i. Ar trečiųjų šalių studentams taikomos kitos pirmiau nenurodytos paskatos?

Ne.

2.3. TREČIŲJŲ ŠALIŲ STUDENTŲ PRIĖMIMAS: PASIRUOŠIMAS, ATVYKIMAS IR APGYVENDINIMAS

K6a. Kokio pobūdžio dokumentas išduodamas trečiųjų šalių studentams (ilgalaikė ir (arba) trumpalaikė viza)? Detalizuokite, ar leidimas gyventi arba ilgalaikė viza išduodama trečiojoje šalyje ar kai atvykstama į valstybės narės teritoriją?

išduodama ilgalaikė viza trečiojoje šalyje

išduodama trumpalaikė viza trečiojoje šalyje

išduodamas leidimas gyventi

Kita

Dažniausiai studentai iš trečiųjų valstybių atvyksta gavę nacionalinę D vizą. Nacionalinė daugkartinė viza išduodama 1 metams. Vizos išdavimo procedūra trunka trumpai. Vizos galiojimo laikotarpiu studentai gali kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi jau būdami Lietuvoje.

Studentai taip pat gali kreiptis ir dėl leidimo laikinai gyventi trečiojoje valstybėje. Tuomet procedūra trunka ilgiau. Gavę sprendimą dėl leidimo išdavimo studentai gauna vienkartinę nacionalinę vizą, kuri suteikia teisę atvykti į Lietuvos Respubliką, ir atsiumti leidimą. Leidimai laikinai gyventi išduodami studijų laikotarpiui, bet ne ilgiau kaip 2 metams.

- Jei jūsų valstybė išduoda leidimą gyventi, ar jis išduodamas Lietuvos teritorijoje ar trečiojoje šalyje?

leidimas gyventi išduodamas trečiojoje valstybėje

leidimas gyventi išduodamas Lietuvoje

K6b. Kiek laiko nagrinėjami prašymai dėl vizos išdavimo/leidimo gyventi išdavimo Lietuvoje (minimalus, ilgiausias ir vidutinis laikotarpiai)?

Daugkartinė D viza: didžioji dauguma studentų atvyksta su nacionaline daugkartinė D viza, kuri gali būti išduodama iki metų. Sprendimas dėl nacionalinės vizos išdavimo priimamas ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų nuo prašymo ir visų kitų tinkamai įformintų dokumentų pateikimo vizų tarnybai dienos. Vėliau jau būdami šalyje studentai gali kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo.

Leidimas laikinai gyventi: studentai taip pat gali kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo į konsulinę įstaigą trečiojoje šalyje. Remiantis Įstatymo 33 straipsnio 11 dalimi, prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi turi būti išnagrinėtas per 3 mėnesius nuo prašymo pateikimo institucijoje dienos. Užsieniečio prašymu, prašymas gali būti išnagrinėtas skubos tvarka. Tokiu atveju terminas trumpinamas per pusę.

K6c. Kokie reikalavimai taikomi trečiųjų šalių studentams kreipiantis dėl leidimo laikinai gyventi pratęsimo (pvz., ar trečiųjų šalių studentai turi pateikti dokumentą apie studijų lankymą)?

Remiantis Įstatymo 46 straipsnio 2 dalimi, leidimas laikinai gyventi gali būti keičiamas, jeigu užsienietis atitinka Įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, nėra nutraukęs studijų, ir studijuodamas dirba ne ilgiau nei 20 valandų per savaitę. Taikomi tie patys reikalavimai kaip ir išdavimo metu, t. y. taikoma ta pati procedūra, kaip ir kreipiantis dėl leidimo pirmą kartą.

K7. Įvertinkite, ar apačioje (K7a-K7c) nurodytos priėmimo iniciatyvos ir tam taikomos priemonės yra prieinamos Lietuvoje.

K7a. Ar Lietuvoje teikiama supažindinimo (su nauja aplinka, aukštojo mokslo institucija) parama (įskaitant banko sąskaitos atidarymą, užsiregistravimą sveikatos priežiūros sistemoje ir pan.)?

- taip, parama teikiama per valstybės įgyvendinamas priemones
- taip, paramą teikia aukštojo mokslo institucijos
- ne

Visi universitetai teikia supažindinimo paramą. Atvykus studentams į Lietuvą, universitetuose rengiama įvadinė savaitė, kurios metu supažindinama su universitetu, universiteto akademinė tvarka, miestu (kur kokios parduotuvės, bankai, poliklinikos), rengiamos ekskursijos, į universitetą pasikviečiami migracijos, policijos, medicinos įstaigų, savivaldybės, susisiekimo paslaugų atstovai, kurie informuoja studentus reikiama klausimais. Kiekvienas užsienio studentas taip pat turi po mentorų/vyresnįjį draugą, kuris padeda jam įvairiais klausimais (tiek teikia informaciją, tiek palydi į polikliniką, migracijos instituciją ir t.t.).

K7b. Ar Lietuvoje teikiama parama susirandant būstą?

- taip, parama teikiama per valstybės įgyvendinamas priemones
- taip, paramą teikia aukštojo mokslo institucijos
- taip, paramą teikia kitos organizacijos
- ne

6 iš 8 apklaustų universitetų suteikia galimybę atvykusiam studentui gyventi universiteto bendrabutyje. 2 iš 8 universitetų neturi savo bendrabučio, bet padeda susirasti gyvenamąją vietą: vienas universitetas užtikrina gyvenamąją vietą kito universiteto bendrabutyje, kitas universitetas įteikia universiteto partnerių sąrašą, nurodantį, kur studentas gali apsistoti pigiau.

Studentui nenorint gyventi bendrabutyje, būsto privalo ieškoti savarankiškai. Tokiais atvejais, daugiausiai pagalbos sulaukiama iš mentorų, kurie padeda pasižiūrėti būsto nuomos skelbimus, susikalbėti su nuomotojais.

K7c. Ar Lietuvoje siūlomi parengiamieji kursai (įskaitant kalbos kursus, įvadinius kursus, daugiakultūrinius užsiėmimus, tarpkultūrinio sąmoningumo/įvairovės kursus)?

- taip, organizuojami valstybiniai kursai
- taip, kursus organizuoja aukštojo mokslo institucijos

taip, kursas organizuoja kitos organizacijos

ne

4 iš 8 apklaustų universitetų rengia daugiakultūrinis/tarpkultūrinio sąmoningumo užsiėmimus/paskaitas. Šie užsiėmimai dažniausiai vyksta įvadinės savaitės metu (supažindinama su kultūrų skirtumais, pristatoma, kokios kultūros normos galioja Lietuvoje, pvz., „vėluoti pas mus nėra norma“).

2 iš 8 universitetų teigia siūlantys parengiamuosius kursus, kurių metų studentas gali patobulinti anglų kalbos/matematikos, fizikos žinias, jei stojant į universitetą žinių lygis yra nepakankamas.

2.4. TREČIŲJŲ ŠALIŲ STUDENTŲ TEISĖS

K8. Teisė dirbti.

K8a. Kiek valandų per savaitę ar mėnesių per metus leidžiama dirbti trečiųjų šalių studentams?¹⁴

Trečiosios šalies studentas gali dirbti ne daugiau kaip 20 valandų per savaitę. Šis apribojimas netaikomas vasaros atostogų metu. „Kurk Lietuvai“ 2018 m. atliktos užsienio studentų apklausos metu nustatyta, kad tik 8 proc. užsienio studentų Lietuvoje yra dirbę studijų metu.

K8b. Ar Lietuvoje taikomi apribojimai dėl trečiųjų šalių studentų darbo pobūdžio/srities, kurioje jiems leidžiama dirbti?

taip, taikomi apribojimai

ne

K8c. Ar, kad galėtų pasinaudoti savo teise dirbti pagal taikomus šalies įstatymus, trečiųjų šalių studentams reikia gauti išankstinį leidimą (darbo leidimą)?

taip, reikalingas išankstinis leidimas

ne

K8d. Ar trečiųjų šalių studentai turi teisę užsiimti individualia ekonomine veikla?

taip, individuali veikla galima

ne

Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas nustato, kas yra individuali veikla, taip pat pajamų apmokestinimo pajamų mokesčiu tvarką.

K9. Ar studentai turi teisę valstybėje Lietuvoje kartu su savo studijomis lygiagrečiai atlikti stažuotę arba dirbti arba atidėti studijas dėl stažuotės arba darbo?

taip, studijas galima atidėti/sustabdyti

taip, galima vienu metu studijuoti ir stažuotis/dirbti

ne

Remiantis Mokslo ir studijų įstatymo 62 straipsniu, studentai turi teisę išeiti akademinį atostogų kartą per studijų laikotarpį dėl asmeninių priežasčių, bet ne ilgesniam kaip vienu studijų metų laikotarpiui, neprarasdami studento statuso ir teisės po akademinį atostogų tęsti studijas valstybės finansuojamoje studijų vietoje, jeigu joje studijavo prieš išeidami akademinį

¹⁴ Žr. Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų 24 straipsnį.

atostogų; taip pat atlikti savanorišką praktiką arba stažuotę, kuri nėra studijų programos dalis. Praktika, kuri yra studijų programos dalis, atliekama nestabdant studijų.

K10a. Ar studentai turi baigti studijas per nurodytą maksimalų laikotarpį?

taip

ne

K10b. Remiantis Studentų Direktyva (2016/801)2/(3) straipsniu, valstybė turi teisę panaikinti teisę pasilikti, jeigu nustatoma studijų pažangos trūkumų. Ar Lietuva šią nuostatą perkėlė į nacionalinę teisę?

taip

ne

K11. Ar metų skaičius, kai trečiosios šalies studentas turi leidimą gyventi studijų tikslais, įskaičiuojamas siekiant gauti leidimą gyventi nuolatos?

taip

ne

Remiantis Įstatymo 53 straipsnio 9 dalimi, išduodant leidimą nuolat gyventi, į pragyventą Lietuvos Respublikoje laikotarpį įskaičiuojama tik pusė laiko, pragyvento Lietuvos Respublikoje turint leidimą laikinai gyventi, išduotą studijų pagrindu (vadovaujantis Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 6 punkto ir 46 straipsnio nuostatomis). Ši nuostata netaikoma užsieniečiui, kuris Lietuvos Respublikoje baigė studijas ir įgijo aukštojo mokslo kvalifikaciją.

Išoriniai veiksniai, turintys įtakos trečiųjų šalių studentų pritraukimui

K12. Kokie išoriniai veiksniai turi įtakos trečiųjų šalių studentų pritraukimui Lietuvoje?

Aukštųjų mokyklų reitingai

Lietuva yra specifinių sričių centras

Kalba, kuria mokomi kursai

Kultūra

Socioekonominiai faktoriai (pvz.: pragyvenimo išlaidos)

Kita

Universitetų atstovai įvardijo šiuos išorinius veiksnius:

- Galimybė mokytis ES;
- Europos Sąjungoje pripažįstamas diplomatas;
- Aukštos kokybės studijos už prieinamą kainą;
- Aukšti universiteto reitingai;
- Saugi šalis terorizmo prasme;
- Lietuvoje stipri medicinos sritis (renkantis medicinos studijas);
- Kažkiek pažįstama / kultūriškai artima šalis (ypač aktualu ukrainiečiams, baltarusiams);
- Nedidelis atstumas nuo gimtosios šalies (aktualu ukrainiečiams, baltarusiams).

2.5. IŠŠŪKIAI IR GEROJI PATIRTIS PRITRAUKIANT TREČIŲJŲ ŠALIŲ STUDENTUS

K13. Kokie iššūkiai ir geroji patirtis pastebėta Lietuvoje trečiųjų šalių studentų pritraukimo atžvilgiu?

K13a. Išvardinkite kylančius iššūkius.

Vienas iš kylančių iššūkių yra nelegalios migracijos grėsmė. Išdavus leidimą laikinai gyventi studijų pagrindu, užsienietis išvyksta į kitas ES valstybes. Aukštojo mokslo institucijos ne visada laiku praneša apie studijų nelankančius studentus, kadangi jie nešalinami iš studentų sąrašų tol, kol moka už studijas.

Pagrindiniai universitetų darbuotojų ir studentų išskirti iššūkiai:

- „Kurk Lietuvai“ 2018 m. atliktas užsienio studentų tyrimas, kuriame buvo apklausta 300 studentų, parodė, kad 22 proc. atvykusių studentų palankiai vertina migracijos į Lietuvą sąlygas ir reikalavimus, o 42 proc. nurodė, kad migracijos reikalavimai yra sudėtingi;
- Studentų nurodytos problemos: klientui nedraugiškas aptarnavimas migracijos įstaigose ir gana didelės eilės; priklausomai nuo darbuotojo gali skirtis atsakymai į klausimus ir reikalaujami dokumentai; sudėtinga atsidaryti banko sąskaitą Lietuvoje; ne visa reikalinga informacija yra išversta į anglų kalbą; sunku integruotis į Lietuvos visuomenę;
- Per retas Lietuvos ambasadų tinklas užsienyje („iš Uzbekistano mes galėtumėme labai daug studentų atsivežti, bet jiems nėra Lietuvos ambasados Uzbekijoje <...> norint Lietuvoje studijuoti, jiems reikia važiuoti į Maskvą, kad gautų vizą. Dabar išsiderėjome, kad leistų studentams važiuoti į Kazachstaną, bet tai vis vien yra papildoma šalis, papildomi kaštai“; „buvo viena mergaitė iš Filipinų, ji atvyko, bet prieš tai turėjo skristi į Japoniją, nes ten yra Lietuvos ambasada. Kai kas nors pradeda svarstyti Lietuvą kaip galimybę, bet pamato, kad reikia kažkur labai toli važiuoti gauti vizą, tai tada kokią Vengriją studijoms renkasi, nes ji turi daugiau ambasadų“; „Indija, Kinija, Japonija turi keliauti vizos į Australiją“);
- Visiškas žinių apie Lietuvą neturėjimas („Indonezijoje, Irake didžiausias iššūkis „parduoti“ šalį, nes Lietuvos niekas nežino, tenka lankytis tose šalyse, kviesti pavizituoti į Lietuvą, tada jau viskas okay būna“; „Azijoje išvis tokio dalyko kaip Lietuva niekas nežino, pirmiausia turi pradėti aiškinti kas apskritai yra Lietuva“);
- Maža įsidarbinimo galimybė/baimė „kas po to?“ („kai žmonės stoja, visad klausia, ar galės pasilikti po baigimo <...> klausia kas bus po to, nes grįžti atgal jau nebegalės, o mes nežinom“; „įsidarbinimas turi daug įtakos, nes studentai iš trečiųjų šalių važiuoja ieškoti geresnio gyvenimo ir ateities perspektyvų“);
- Studentų baiminimasis šaltų Lietuvos orų („baugina juos tas mūsų sezoniskumas, tos žiemos, kad labai šalta“).

K13b. Išvardinkite gerosios patirties pavyzdžius.

- Gerų rekomendacijų, atsiliepimų iš lūpų į lūpas skatinimas/alumnių kvietimas į parodas („rytų šalyse labai daug ką lemia „mouth to mouth“, rekomendacijos, todėl jei tarpininkų agentūra rekomenduoja mus vietiniams, jiems tai daug svarbiau nei kažkokie universiteto reitingai“; „visada kviečiame pabaigusius studentus, kurie jau grįžę į savo šalį, pagelbėti mums parodoje. Čia pati geriausia reklama, kokia tik gali būti, studentas iš savo patirties gali papasakoti kaip sekėsi studijuoti, kas per studijos, su kokiais klausimais buvo susidūręs“);
- Kontakto mezgimas su studentų tėvais („kai važiuoji į muges, Gruziją, Azerbaidžaną, Ukrainą, daug studentų ateina su tėveliais ir jei su tėvais pakalbi rusų kalba, kas jiems sava ir paglosto širdį, tai tėvams tada labai patinka, o jie turi svarų žodį“);
- Universiteto modelio akcentavimas („Indonezijoje, kitose šalyse, kur Lietuva nėra žinoma, mus grynai renkasi dėl amerikietiško universiteto modelio ir kad studijos gaunamos už europietišką kainą, tai mes grynai pardavinėjame ne šalį, o universitetą, o šalis jau po to prideda vieniems pliusų arba ne“).

3.

Priemonės ir paskatos,
skirtos trečiųjų šalių
absolventams išlaikyti

3.1. PRIEMONĖS IR INICIATYVOS, SKIRTOS IŠLAIKYTI TREČIŲJŲ ŠALIŲ STUDENTUS

K14. Lietuvoje taikomos priemonės ir paskatos, skirtos trečiųjų šalių absolventams išlaikyti.

K14a. Kokie reikalavimai taikomi trečiųjų šalių studentams, norintiems po studijų likti šalies darbo rinkoje/užsiimti individualia veikla/vykdyti startuolio arba dukterinės įmonės veiklą/jgyvendinti mokslinius projektus?

Trečiųjų šalių studentas po studijų baigimo gali kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi tam, kad ieškotųsi darbo. Toks leidimas laikinai gyventi išduodamas 12 mėnesių laikotarpiui. Šis leidimas galioja tik darbo paieškai, todėl jo galiojimo metu studentui nėra suteikta teisė dirbti. Radęs darbą, jis turi kreiptis dėl naujo leidimo laikinai gyventi išdavimo darbo pagrindu.

- Kuriam laikotarpiui Lietuva leidžia likti šalyje po studijų, siekiant ieškotis darbo arba pradėti savo veiklą?¹⁵ Kas nutinka šiam periodui pasibaigus? Ar absolventai gali kreiptis dėl leidimo po šio laikotarpio pabaigos?

Remiantis 2018 m. įsigaliojusiais įstatymo pakeitimais, studentas, užbaigęs studijas Lietuvos Respublikoje, gali kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo darbo paieškos tikslu. Toks leidimas gali būti išduodamas vieną kartą 12 mėnesių laikotarpiui. Anksčiau studentams buvo galima likti 6 mėnesių laikotarpiui. Susiradęs darbą arba pradėjęs, asmuo turi kreiptis dėl leidimo gyventi išdavimo nauju pagrindu.

- Ar Lietuva taiko apribojimus trečiųjų šalių absolventams dėl darbo srities, kurioje gali dirbti ar steigti savo verslą po studijų?

taip

ne

Užsieniečiui, kuris po studijų baigimo Lietuvos Respublikoje kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo darbo tikslu, netaikoma 1 metų darbo patirties sąlyga ir netaikomas darbo rinkos testas, tačiau tik tuo atveju, jeigu jis ketina dirbti pagal įgytą kvalifikaciją.

- Ar tam, kad asmeniui būtų suteiktas leidimas likti šalyje baigus studijas, siekiant ieškotis darbo arba steigti įmonę, reikalaujama, kad trečiosios šalies studentas turėtų žemiausią akademinį laipsnį?¹⁶

taip

ne

Ne, tačiau studentas turi būti baigęs studijų programą Lietuvoje.

K14b. Ar taikomos kokios nors kitos priemonės arba paskatos, skirtos trečiųjų šalių studentams šalyje išlaikyti?

žemesnio atlyginimo reikalavimas leidimui dirbti / gyventi

galimybė patekti į darbo rinką neribojama

kitos paskatos

ne

Kaip jau minėta, netaikomas 1 metų darbo patirties reikalavimas ir netaikomas darbo rinkos testas.

K15. Ar yra aukštojo mokslo institucijų arba privataus sektoriaus iniciatyvų, kuriomis būtų teikiama parama studentams baigus studijas?

¹⁵ Žr. Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų 25 straipsnio 1 punktą.

¹⁶ Žr. Direktyvos dėl studentų ir tyrėjų 25 straipsnio 2 punktą.

taip, iniciatyvas įgyvendina aukštojo mokslo institucija

taip, iniciatyvas įgyvendina privatusis sektorius

kitos iniciatyvos

ne

Universitetų atstovai džiaugiasi neseniai atsiradusia galimybe po studijų baigimo prasitęsti leidimą gyventi Lietuvoje dar metams darbo paieškoms. Būdai, kuriais aukštosios mokyklos stengiasi kiek įmanoma padėti studentams įsilieti į darbo rinką baigus studijas, tai karjeros dienų organizavimas, mokymas rašyti CV, dalyvauti darbo pokalbiuose, galimybių atlikti praktiką tiek Lietuvoje, tiek užsienyje suteikimas.

K16. Ar vyriausybė ir (arba) aukštojo mokslo institucijos Lietuvoje įgyvendina strategijas, skatinančias buvusius trečiųjų šalių absolventus kurti ir palaikyti ryšį su jų šalies darbo rinka?

taip, strategiją įgyvendina aukštojo mokslo institucija

taip, iniciatyvas įgyvendina vyriausybė

ne

3.2. IŠŠŪKIAI IR GEROJI PATIRTIS IŠLAIKANT TREČIŲJŲ ŠALIŲ STUDENTUS

K17. Kokie a) iššūkiai ir b) geroji patirtis pastebėta Lietuvoje trečiųjų šalių studentų išlaikymo atžvilgiu ir kam kyla iššūkių (aukštojo mokslo institucijoms, valstybei narei, studentams, kitiems), kas turi gerosios patirties?

K17a. Išvardinkite kylančius iššūkius.

- „Kurk Lietuvai“ 2018 m. atliktas užsienio studentų tyrimas parodė, kad tik apie 7 proc. trečiųjų šalių piliečių lieka Lietuvoje baigę studijas, tačiau norėtų likti 26 proc. Iš tų, kurie norėtų likti 51 proc. nurodė, kad jiems patinka Lietuva.
- Pagrindiniai iššūkiai, apsunkinantys pasilikimą po studijų Lietuvoje nurodyti užsienio studentų: kalbos barjeras, nepatrauklus atlyginimas, imigraciniai sunkumai.
- Sunku studijuoti pagal iškeltą studijų kokybės kartelę: „trečiųjų šalių piliečiams, ypač afrikiečiams, pakankamai sunku studijuoti pagal mūsų programas, jie sako, kad jiems sunku; „daugiausia iššūkių su studijomis, neišlaiko tiesiog tos kokybės kartelės“; „studijų lygis ne visiems patempiamas“.
- Finansiniai iššūkiai: negalėjimas susimokėti už mokslus („kai kam atsiranda iššūkiai su finansais, nesusimoka už studijas“; „pasimoko metus ir tėvai negali pratęsti mokėjimo“).
- Informacijos anglų kalba trūkumas: „pasižiūrėkite į visas valstybines institucijas, ten niekur nėra anglų kalbos <...> tai kaip tas užsienietis susiras darbą, jei nėra informacijos anglų kalba Sodroje, Darbo biržoje <...> studentai, kai apserga, važiuoja namo pasigydyti į ligoninę, nes pas mus niekas nekalba angliškai <...> migracija siunčia santrauką anglų kalba, kad tau viza patvirtinta, bet tik santrauką, o kokius dokumentus atsivežti, tai lietuviškai parašyta, studentai tada kreipiasi į universiteto darbuotojus, prašo išversti“.
- Prastos įsidarbinimo galimybės: „tikrai atkrenta studentų ir dėl to, kad sunku susirasti darbą, algos labai mažos, trūksta darbų ne pilnai darbo dienai. Pas mus tik pilno etato darbai, o jie gali dirbti daugiausiai 20 val. per savaitę“.
- Sunkumai atsidarant banko sąskaitą Lietuvoje: „šiomet susidūrėme su problema, kad Irano studentams bankai neatidaro bankų sąskaitų, nes jie yra iš padidintos rizikos šalių“; „iraniečiai, afganistaniečiai negali atsidaryti banko sąskaitų Lietuvoje, tai mes „pramušėm“ vieną banką, tris kartus atsakė, kol galiausiai atidarė, bet už didelius pinigus, studentai turėjo sumokėti 75 Eur mokestį“.
- Netinkamas klimatas: „kai kam iššūkis oras. Atrodo užsidepresuoja vaikai atvažiuavę iš šiltų kraštų taip, kad užsinori namo ir nieko nepadarysi“.
- Kultūriniai skirtumai: „jie kartais nesupranta, kad to, ką jie darė savo šalyje, čia negalima daryti <...> jiems turi būti paaiškinta, kad negalima viršyti greičio važiuojant, reikia pasižymėti bilietėlį autobuse, ateiti laiku į paskaitas“.

K17b. Išvardinkite gerosios praktikos pavyzdžius.

- „Kurk Lietuvai“ 2018 m. atliktas užsienio studentų tyrimas, kuriame buvo apklausta 300 studentų, parodė, kad 70 proc. studentų yra patenkinti bendra patirtimi ir gyvenimu Lietuvoje ir tik 12 proc. yra nepatenkinti;
- Susiduriant su sunkumais studijuojant, skiriamas individualus dėmesys studentui, skiriamos papildomos konsultacijos, leidžiama perlaikyti egzaminą ar kartoti kursą iš naujo: „leidžiame perlaikyti egzaminus, papildomai skiriame konsultacijas; „siūlome žiūrėti papildomus kursus ar kartoti kursą“;
- Studentui patiriant finansinių sunkumų, lengvinamos mokėjimo sąlygos: „studentui negalint susimokėti už studijas, stengiamės jį išlaikyti, leidžiant mokėti dalimis ar atidedant mokėjimą“;
- Teikiama psichologinė pagalba: „teikiame psichologinę pagalbą, visuomet siūlome nedaryti skubotų sprendimų, visada siūlome nueiti pasikalbėti į fakultetą“.

4.

Dvišalis ir daugiašalis
bendradarbiavimas su
trečiosiomis šalimis

K18. Ar Lietuva yra sudariusi ir (arba) ketina sudaryti kokį nors dvišalį ir (arba) daugiašalį susitarimą su trečiosiomis šalimis dėl trečiųjų šalių studentų?

taip, galioja arba planuojami dvišaliai/daugiašaliai susitarimai su industrializuotomis valstybėmis. Detalizuokite, į savo atsakymą įtraukdami apačioje išvardytus aspektus:

- dažniausios susitarimų nuostatos;
- dažniausi pasaulio regionai/kilmės šalys, su kuriomis sudaryti susitarimai;
- ar susitarimuose numatytos konkrečios studijų sritys?
- ar susitarimuose numatytos konkrečios asmenų kategorijos? (pvz., tam tikros amžiaus grupės; lytis; kitos socialinės ir demografinės ypatybės).

Sutartys sudarytos su Izraeliu, Kanada ir Naująja Zelandija. Su Kanada pasirašytas susitarimas dėl jaunimo mainų, o su Naująja Zelandija – susitarimas dėl darbo atostogaujant. Pastaruosiuose susitarimuose nurodytas asmenų, galinčių pasinaudoti sutartyse numatytais galimybėmis, amžius (nuo 18 iki 35 m. Kanados ir nuo 18 iki 30 m. Naujosios Zelandijos atveju). Abiem atvejais asmenys, ketinantys pasinaudoti minėtais susitarimais, turi atitikti priimančios šalies bendruosius atvykimo reikalavimus. Su Izraeliu pasirašyta bendro pobūdžio sutartis, numatanti vietų ir stipendijų antros ir trečios pakopos sutartose srityse studijoms skyrimą.

taip, galioja arba planuojami dvišaliai/daugiašaliai susitarimai su besivystančiomis valstybėmis. Detalizuokite, į savo atsakymą įtraukdami apačioje išvardytus aspektus:

- dažniausios susitarimų nuostatos;
- dažniausi pasaulio regionai/kilmės šalys, su kuriomis sudaryti susitarimai;
- ar susitarimuose numatytos konkrečios studijų sritys?
- ar susitarimuose numatytos konkrečios asmenų kategorijos? (pvz., tam tikros amžiaus grupės; lytis; kitos socialinės ir demografinės ypatybės).

Sutartyse dažniausiai numatoma skatinti studentų mainus, nustatant, kad konkrečios bendradarbiavimo sąlygos nustatomos dvišalių suinteresuotų institucijų ir organizacijų susitarimuose. Daugiausiai susitarimų sudaryta su Rytų partnerystės šalimis (Armėnija, Moldova, Ukraina) ir kitomis Vidurinės Azijos šalimis (Kazachstanas, Mongolija ir Uzbekistanas). Sutartys dėl bendradarbiavimo švietimo srityje sudarytos ir su Argentina, Kolumbija, Meksika, taip pat Indija ir Kinija. Konkrečios studijų sritys ar asmenų kategorijos nėra numatomos, kadangi sutartyse pateikiamos tik bendros nuostatos.

ne

K19. Ar taikomos specialios priemonės arba paskatos siekiant išvengti protų nutekėjimo pritraukiant ir išlaikant trečiųjų šalių studentus?

taip, įgyvendinamos su protų nutekėjimu susijusios priemonės

ne

Užsieniečiui, kuris po studijų baigimo Lietuvos Respublikoje kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo darbo tikslu, netaikoma 1 metų darbo patirties sąlyga ir netaikomas darbo rinkos testas, tačiau tik tuo atveju, jeigu jis ketina dirbti pagal įgytą kvalifikaciją.

K20. Ar Lietuvoje aukštojo mokslo institucijos turi sudariusios bendradarbiavimo susitarimus su trečiosiomis šalimis? Jeigu taip, kokios rūšies susitarimai sudaromi ir kokių tikslu (pvz., studentų mainų programos)?

taip

ne

K21. Kokie a) iššūkiai ir b) geroji patirtis pastebėta Lietuvoje dvišalių ir daugiašalių susitarimų atžvilgiu?

Negalima atsakyti.

Europos migracijos tinklas (EMT) – tai Europos Komisijos, ES valstybių narių ir Norvegijos migracijos ekspertų tinklas, kurio tikslas rinkti, analizuoti ir dalintis naujausia, objektyvia, patikima ir palyginama informacija apie migraciją ir prieglobstį siekiant prisidėti prie Europos Sąjungos politikos formavimo ir visuomenės informavimo šiose srityse.

Lietuvoje EMT Nacionalinio informacijos centro (NIC) funkcijas LR Vyriausybės nutarimu vykdo Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras glaudžiai bendradarbiaudamas su LR vidaus reikalų ministerija, Migracijos departamentu bei Valstybės sienos apsaugos tarnyba. EMT NIC bendradarbiauja ir su kitomis vyriausybėmis ir nevyriausybėmis institucijomis, dirbančiomis migracijos srityje.

Europos migracijos tinklas (EMT) – tai Europos Komisijos, ES valstybių narių ir Norvegijos migracijos ekspertų tinklas, kurio tikslas rinkti, analizuoti ir dalintis
